

Науково-практична конференція «Проблеми створення Українського біографічного словника»

Першу конференцію «Український біографічний словник: історія і проблематика створення» підготовлено й проведено Інститутом біографічних досліджень спільно зі Львівським відділенням Інституту археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, Львівською науковою бібліотекою ім. В. Стефаника, науково-виробничим підприємством «Некрополіс» 8-9 жовтня 1996 р. у Львові. Було обговорено наукові проблеми підготовки національного біографічного словника; найважливішим завданням визначено пропаганду ідеї створення УБС, об'єднання зусиль дослідників з різних регіонів України, сприяння активізації контактів між ентузіастами цієї справи; теоретичні й практичні питання біографічних досліджень; ухвалено регулярно проводити подібні конференції в різних наукових центрах України.

На науково-практичній конференції «Проблеми створення Українського біографічного словника» (Київ, 14 жовтня 1998 р.) продовжився аналіз створення аспектів УБС, порушувалися історичні, теоретичні, методичні та організаційні питання розвитку української біографістики. У конференції взяли участь науковці Києва, Львова, Одеси, Дніпропетровська, Запоріжжя тощо.

Пленарне засідання відкрив директор Інституту біографічних досліджень НБУВ, д.і.н. В.С. Чишко. Він ознайомив присутніх з результатами проведених Інститутом досліджень з підготовки УБС і зазначив, що установа розпочала роботу над УБС з вивчення та розроблення теоретичних і науково-методичних проблем, створення комп'ютерної бази даних його словникової частини. Колективом Інституту

закладено підвалини для побудови багатофункціональної БД національної біографістики та підготовки електронної версії УБС.

На конференції було заслухано 22 доповіді й повідомлення з питань розвитку біографістики в Україні, теоретичних і науково-методичних проблем створення УБС, використання вітчизняного й зарубіжного досвіду підготовки біографічних словників, дослідження та використання джерельної бази УБС тощо.

У доповіді «Розвиток біографістики в Україні» В.С. Чишко зосередив увагу на висвітленні історичних умов виникнення біографістики в Україні і розвитку біографічної традиції від давнини до сучасності в динаміці її жанрової модифікації, що зумовлено рівнем напрацювань духовної культури народу: від жанру літописної біографії (князівського життєпису, князівського некролога тощо) до історичної та наукової біографії.

Про досвід вивчення і використання джерельної бази УБС та необхідність ретроспективних досліджень у цьому напрямі із застосуванням нових інформаційних технологій ішлося в доповіді Т.В. Куриленко «Бібліографічне забезпечення біографічних досліджень: проблеми та перспективи».

Питання оптимальної кількості персоналій, що мають бути включені до УБС, його хронологічних меж, якою мірою в Словнику можна представити імена діячів неукраїнського етнічного походження порушив В.І. Попик (доповідь «Деякі принципи питання підготовки Українського біографічного словника»).

О.М. Яценко у доповіді «Використання зарубіжного досвіду при складанні Українського біографічного словника» висвітлив теоретичні й методичні підходи, покладені в основу фундаментальних енциклопедичних видань, таких, як «Who is who», 63-томного біографічного словника діячів Британської імперії «Словник національної біографії» (Dictionary of national biography), Енциклопедія американської біографії тощо.

Досвід підготовки словника в трьох напрямках - створення дослідницьких колективів у різних регіонах України, методика збирання, обробки й систематизації біографічних матеріалів та

методологічні засади праці, що базувалися, насамперед, на визнанні біографічного словника архітекторів як специфічної моделі історії архітектури - проаналізувала М.І. Гончаренко («Досвід підготовки Біографічного словника архітекторів народів СРСР»).

Як запобігти помилок у копійчій праці складання біобібліографічних покажчиків та біографічних довідок в Одеській державній науковій бібліотеці ім. М. Горького розповіла завсектором цієї установи Л.М. Бур'ян.

Фахівці з біографістики можуть з томів «Зводу» дізнатися про цікаві подробиці біографій не тільки відомих діячів України, а й тих, відомості про яких важко знайти в інших виданнях. Це підкреслив у доповіді «Багатотомний «Звід пам'яток історії і культури України» як джерело біографістики» В.О. Горбик. У жодному іншому виданні немає такої тісної прив'язки особи до місця, де вона жила й творила.

Огляд праць з юридичної біографістики останніх років та висвітлення проблем юридично коректного підходу до публікацій результатів біографічних досліджень здійснив д.і.н., заввідділом Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України І.Б. Усенко.

Проблеми сукупності різних видів біографічної інформації, які можуть бути джерелом біографічних відомостей про діячів літератури, розкрила Л.Г. Рева («Інформаційно-бібліографічні ресурси літературної біографіки»).

Чітко визначивши поняття «іконографія» (на відміну від «іконології»), виявивши аспекти співвідношення іконографії з текстовим матеріалом, змістовною ілюстрацією якого він є, І.Цинковська та Г.Юхимець запропонували визначення основних принципів відбору іконографії з метою забезпечення УБС і підкреслили доцільність та необхідність використання іконографічного матеріалу в енциклопедичних біографічних виданнях (доповідь «Проблеми іконографічного забезпечення української біографістики»).

Н.П. Романова (доповідь «До питання про загальну концепцію Українського біографічного словника і проблему біо- та полікультуралізму як методологічну основу його створення») сконцентрувала увагу на досвіді робо-

ти над матеріалами Польського біографічного словника та реєстром імен УБС, розглянула проблему подвійного етнопольського взаємозв'язку культурних явищ, їхньої двокультурної належності й полікультуралізму.

Специфіка біографічного показу діячів музичного, образотворчого, театрального мистецтва - головна тема доповіді О.В.Бугаєвої «Біографічний метод відтворення особистості митця». Мета біографа - не тільки висвітлити центральну, головну ідею життя і творчості особи, а й показати особу як цілісну творчу індивідуальність, в якій сконцентровано і художньо відтворено певну епоху, складовою частиною котрої є особа.

С.М.Ляшко звертається «До питання просопографії» на прикладі біографії Ю.В.Кондратюка-О.Г.Шаргея, ілюструючи доповідь фактами з життя діячів, історична правда про яких може бути відновлена шляхом розуміння біографій через просопографію, через розкриття позитивного й негативного в житті діяча.

Г.В.Стрельський прискіпливо проаналізував «Мемуари як джерело біографічних досліджень про учасників визвольних змагань в Україні (1917-1920 рр.)» з огляду на переваги цих важливих джерел. В основі розвідки - тематичний комплекс української мемуаристики - спогади активних учасників національно-визвольних змагань 1917-1920 рр. в Україні.

Доповідь В.М.Гайдабури «Преса України періоду німецько-фашистської окупації як джерело біографічних досліджень з історії діяльності театру (1941-1944)» стосувалася газетних публікацій цих років, дослідження яких дало змогу авторів збагатити цінними фактами біографії митців театру періоду Великої Вітчизняної війни.

Настав час опрацювання матеріалів ЦДІАУ періоду козаччини XVII-XVIII ст. як джерелознавчої бази для дослідників біографістики, наголосив О.А.Репан у доповіді «Козацька старшина влітку 1736 р. (за матеріалами Центрального державного історичного архіву України)». Це дасть змогу виявити менш знаних представників старшинських родів середини XVIII ст., список яких стане складовою частиною БД «Національна біографістика України». Фонди ЦДІАУ містять уні-

кальні біографічні відомості й історичні факти минулого нашої держави.

У доповіді Н.Г. Солонської «Українська книгознавча преса як джерело для створення Українського біографічного словника. «Бібліологічні вісті» (1923-30 рр.)» йшлося про використання української книгознавчої преси, зокрема цього часопису, при дослідженні джерельної бази УБС.

Особливий інтерес присутніх та жваву дискусію викликали проблеми використання джерельної бази біографічних досліджень, питання обсягу, хронологічних меж, принципів і форми побудови словника, критеріїв відбору персоналій. Зазначалося, що проблема критеріїв відбору персоналій до УБС потребує широкого обговорення наукової громадськості, проведення спеціальної наради за участю кваліфікованих спеціалістів. Встановлення критеріїв відбору персоналій вимагає, насамперед, виділити питання, пов'язані з визначенням хронологічних меж та відбором імен сучасників до УБС. Рішенням конференції заплановано проведення круглого столу з теми «Критерії відбору осіб до УБС».

Порушення питань створення УБС ще раз підтвердило, що підготувати його можна лише великим авторським колективом, консолідувавши напрацювання представників різних установ - науково-дослідних інститутів, навчальних закладів, бібліотек, краєзнавчих товариств та інших громадських організацій.

Учасники конференції дійшли висновку про необхідність фундації Українського біографічного товариства як інституції, діяльність котрої спрямована на відтворення історії й культури України в біографіях її видатних діячів, підвищення ефективності та координації біографічних досліджень, об'єднання зусиль українських учених і аматорів для підготовки УБС та пов'язаних з ним тематичних, хронологічних і регіональних біографічних, біобібліографічних словників та довідників.

Олена Бугаєва,
м.н.с. Інституту біографічних досліджень НБУВ,
Тетяна Куриленко,
к.е.н., с.н.с. цього ж Інституту

© Бугаєва Олена Валентинівна, Київ, 1999
© Куриленко Тетяна Володимирівна, Київ, 1999

Бібліотека. Інформація. Суспільство

Під такою назвою 20 - 22 жовтня 1998 р. в Києві у Національній парламентській бібліотеці України відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція, організована Українською бібліотечною асоціацією та НПБУ. Міжнародний фонд «Відродження» фінансово підтримав проект на проведення конференції (керівник В.Бабич), завдяки чому стала можливою участь у заході спеціалістів з різних міст України та інших держав. Форум, що пройшов на високому теоретичному й фаховому рівні, фактично зі всеукраїнського перетворився в міжнародний.

У роботі конференції взяли участь працівники бібліотек та органів НТІ з усіх регіонів країни та деяких зарубіжних держав, представники владних структур, міністерств і відомств, наукових установ та навчальних закладів. Усього понад 250 осіб, серед них - 11 докторів і професорів, 19 кандидатів наук.

Мета заходу: узагальнити бібліотечний досвід останніх років, проаналізувати наболілі проблеми, накреслити шляхи їх подолання, виявити перспективні напрями розвитку бібліотек.

Було проведено пленарні засідання (15 доповідей і повідомлень)*, працювало 11 секцій, круглі столи, семінари, відбулися презентації.

Президент УБА, помічник аташе з питань культури Посольства США в Україні к. пед. н. Валентина Пашкова висвітлила роль бібліотек у суспільстві.

Начальник відділу бібліотечно-інформаційних систем (БІС) Міністерства культури і мистецтв України Тетяна Прокошева проаналізувала «Сучасні тенденції бібліотечної політики».

Голова Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей при Кабінеті Міністрів України О.Федорук розповів про державну політику країни щодо повернення культурних цінностей, зокрема книжок.

* Більшість матеріалів буде опубліковано в спеціальному збірнику.